

INTEGRARE ECONOMICĂ REGIONALĂ. MOLDOVA ÎN CADRUL GUAM

Nicolae BADAN

Catedra Economie Generală și Relații Economice Internaționale

The interests of member-states regarding this organization knew a considerable increase along with coloured revolutions from the Ukraine and Georgia and the change of Moldova towards the West. The collaboration perspectives of Moldova with the Union of G.U.A.M. are rather vague. This is, firstly, because Moldova's relations with any international country apart have been too much polarized.

It is necessary for Republic of Moldova to impose some alternations in the basic foreign political documents, including the univocal declaration of European integration as a major strategic objective of Moldova. One may diminish the provocations caused by the foreign involvement, especially from the part of the Russian Federation only by common efforts. The implication of O.S.C.E., E.U. and the U.S.A. at the passing points according to its modern rules and standards could assure an efficient solution to the problems of the Union of G.U.A.M. members.

GUAM reprezintă o organizație regională formată din 4 țări membre ale CSI: Georgia, Ucraina, Azerbaidjan și Moldova, de unde și denumirea organizației.

Cooperarea între actualii membri ai GUAM a început la 10 octombrie 1997, la Strasbourg, în cadrul Summitului Consiliului Europei, unde aceștia au semnat o declarație de intenție. Acest document accentua necesitatea dezvoltării cooperării dintre membri întru promovarea și consolidarea securității în Europa în baza principiilor respectării suveranității, integrității teritoriale, inviolabilității hotarelor, democrației, a statului de drept și drepturilor omului. La 24 aprilie 1999, la Washington, în timpul festivităților legate de sărbătorirea a 50 de ani de la fondarea NATO, organizației i s-a alăturat Uzbekistanul, denumirea schimbându-se în G.U.A.M.

Primul Summit al GUAM a avut loc la Ialta (6-7 iunie 2001) și a fost acompaniat de semnarea statutului grupului. Principalele direcții de cooperare au fost identificate ca fiind următoarele: promovarea dezvoltării social-economice, consolidarea și lărgirea relațiilor economice, dezvoltarea și utilizarea efectivă a arterelor de transport și telecomunicații în interesele membrilor GUAM, consolidarea securității regionale, dezvoltarea relațiilor în domeniile științei, culturii și drepturilor omului, relațiile cu alte organizații internaționale, combaterea terorismului, traficului de droguri și a crimei organizate.

În 2002, Uzbekistanul a anunțat că intenționează să se retragă din această organizație și a ignorat întâlnirile și summiturile GUAM. Pe parcursul anilor următori activitatea grupului a stagnat, iar la Ialta în 2004 s-au întâlnit doar doi din cei cinci lideri.

În cadrul GUAM au fost încheiate peste 20 de acorduri multilaterale care stabilesc zona de liber schimb, cooperarea în domeniul transportului și a controlului vamal. A fost creat Consiliul de Afaceri pentru utilizarea mai eficientă a oportunităților de afaceri.

Cooperarea dintre SUA și GUAM a fost stabilită în 2002, ceea ce a contribuit substanțial la promovarea scopurilor acestui grup. La 6 decembrie 2002 a fost adoptat, la Porto (Portugalia), cadrul programului de colaborare dintre GUAM și SUA privind comerțul liber, facilitarea transportului, combaterea crimei organizate și a traficului de droguri, controlul frontierelor.

La 23 septembrie 2004 a fost creată Adunarea Parlamentară pentru a oferi suport legislativ dezvoltării GUAM. Membrii cooperează activ cu organizațiile internaționale precum ONU și OSCE, grupul adoptând poziții comune privind problemele de politică internațională. În 2003 GUAM a primit statutul de observator în cadrul Adunării Generale a ONU.

În cadrul Summitului din 22-23 mai 2006 de la Kiev, au fost adoptate documentele de bază ale grupului, denumit Organizația pentru Dezvoltarea Democratică și Economică – GUAM.

Încă de la înființarea sa, proiectul creării în cadrul CSI (considerat de unii ca fiind ineficient) a unei uniuni de state economice eficiente, cu finalitate defensiv-militară, a fost etichetat drept contraproductiv, fiind constant criticat și obstrucționat. Însă, conform aceleiași surse, aceste repetate tentative de subminare a consolidării acestui grup indicau, de fapt, importanța unui astfel de angrenaj în cazul în care acesta devenea funcțional.

Revoluțiile colorate din Ucraina și Georgia, alături de schimbarea cursului politic al Partidului Comunist din Moldova în unul pro-european au dus la răcirea relațiilor acestor țări cu Rusia și au creat diverse oportunități pentru revitalizarea GUAM. Astfel, la Summitul de la Chișinău de la 22 aprilie 2005 au fost prezenți ca observatori Președintele României și Președintele Lituaniei, reprezentantul special pentru conflictele euro-asiatice din cadrul Departamentului de Stat al SUA și Secretarul General al OSCE. Au lipsit Președintele Uzbekistanului și Președintele Poloniei (invitat ca observator). Ambasadorul rus la Chișinău a criticat faptul că Rusia nu a fost invitată.

La 5 mai 2005, în urma evenimentelor de la Andijan, Uzbekistanul s-a retras din GUUAM și astfel s-a revenit la denumirea originală GUAM.

Perspectivile colaborării Moldovei cu GUAM sunt oarecum incerte. Aceasta se datorează în primul rând politizării excesive a relațiilor Moldovei cu oricare organizație internațională sau țară în parte. Cu alte cuvinte, totul depinde de orientarea elitelor politice care au puterea de decizie. GUAM reprezintă un exemplu excelent în acest sens. După cum a fost menționat, interesul statelor membre ale GUAM pentru această organizație a cunoscut o creștere odată cu revoluțiile colorate din Ucraina și Georgia și reorientarea conducerii Moldovei către Vest.

Situația Moldovei este oarecum deosebită, deoarece, după prima alegere în funcția de șef al statului în 2001, Vladimir Voronin chiar afirma că Moldova va părăsi GUAM-ul pe motiv că această organizație este una ce urmărește scopuri antirusești. Cu toate acestea, Moldova și-a reconsiderat atitudinea față de GUAM. Astfel, aici trebuie menționate toate acțiunile Federației Ruse legate de suportul regimului din Transnistria. Alte două motive determinante au fost refuzul Rusiei de a susține inițiativa privind Pactul de Stabilitate și Securitate pentru Republica Moldova (PSSRM), lansată la 1 iunie 2004 de către Voronin, și amenințările repetate ale Dumei de Stat rusești de a aplica sancțiuni economice Moldovei pentru atitudinea acesteia față de regimul transnistrean (care s-au materializat în final la 27 martie 2006 ca urmare a regimului vamal moldo-ucrainean), scopul final al acestora fiind împiedicarea realegerii lui V.Voronin în funcția de Președinte al Moldovei.

Președintele Voronin vedea în PSSRM o cale care să asigure atingerea unui *compromis multilateral* între Rusia, SUA, România, Ucraina și UE. Schimbarea atitudinii față de GUAM a fost direct influențată de refuzul categoric al Rusiei de a susține PSSRM. Acest Pact era prima inițiativă de rezonanță lansată de V.Voronin, care avea rolul căutării unor soluții noi pentru conflictul transnistrean, după refuzul semnării în noiembrie 2003 a *Memorandumului Kozak*. Prin PSSRM, Moldova căuta să evite orice acțiuni ce ar fi putut declanșa reacții negative din partea Rusiei. Acest lucru explică, probabil, motivul pentru care V.Voronin a respins invitația nou-alesului președinte georgian, M.Saakașvili, de a participa la Summitul GUAM, programat să aibă loc la Batumi după fuga lui Abașidze la Moscova. Acest plan însă eșuase și o soluție era abordarea problemei prin intermediul unei organizații regionale din care Rusia, cu interesele sale specifice în Transnistria, nu face parte, iar GUAM era singura structură în acest sens. Al doilea motiv sunt acțiunile Dumei de Stat a Rusiei, care a inițiat adoptarea în februarie 2005 a trei rezoluții prin care recomandau Guvernului aplicarea sancțiunilor economice față de Moldova, recunoscându-se în mod public că scopul urmărit a fost împiedicarea victoriei Partidului Comuniștilor în alegerile parlamentare din 6 martie și, implicit, împiedicarea realegerii lui V.Voronin.

Până la refuzul Rusiei de a susține PSSRM autoritățile publice nu au adoptat documente importante referitoare la GUAM, iar după Summitul OSCE de la Sofia (6-7 decembrie 2004), unde a fost discutată inițiativa Moldovei, situația s-a schimbat: la 10 decembrie 2004 a fost publicată dispoziția Guvernului cu privire la instituirea Grupului de lucru pentru elaborarea și implementarea Planului național privind realizarea Proiectului de facilitare a comerțului și transportului în cadrul GUAM, plan care a fost elaborat și dat publicității la 25 februarie 2005. Guvernul a inclus în Hotărârea cu privire la achitarea din bugetul de stat pe anul 2005 a cotelor de membru și a datoriilor Moldovei față de organisme internaționale și regionale (publicată la 28 ianuarie 2005) achitarea cotei de membru al GUUAM (\$17 300) pentru 2005.

La 1 și 2 martie 2005, Președintele Voronin a avut întâlniri cu președinții Iușcenko și Saakașvili, la care au fost discutate practic aceleași probleme legate de securitatea regională și combaterea separatismului, diversificarea surselor de alimentare cu energie, revitalizarea GUAM pentru soluționarea cu eforturi comune a problemelor regionale și coordonarea eforturilor în vederea integrării europene. Pentru o abordare adecvată a problemelor respective a fost decisă convocarea la 22 aprilie 2005 a unui summit GUAM la Chișinău. La 15 aprilie 2005, Parlamentul a ratificat în regim de urgență Carta de la Ialta a GUAM – documentul

juridic de bază pentru constituirea organizației, Acordul GUAM privind crearea zonei de comerț liber și Acordul de creare a Oficiului informațional GUAM.

Membrii GUAM au ajuns la concluzia că anihilarea sfidărilor generate de amestecul extern poate fi atinsă cu eforturi comune, în cadrul acestei organizații regionale. Eforturile individuale ale Georgiei sau Moldovei referitoare la eliminarea riscurilor legate de regimurile separatiste susținute de Rusia sunt percepute într-un anumit mod la Bruxelles și Washington. Aceleași eforturi din partea unei organizații precum GUAM, după ce și Ucraina a intrat în zona de risc a separatismului, vor fi percepute, probabil, cu totul în alt mod în capitalele respective. Implicarea OSCE, UE și SUA în echiparea punctelor de trecere la frontieră în conformitate cu standardele și normele moderne, precum și eforturile comune ar putea asigura o soluționare eficientă pentru problemele membrilor GUAM. Deși ONU a respins solicitarea membrilor GUAM de a introduce pe ordinea de zi a celei de-a 61-a Adunări Generale (New York) a chestiunii cu privire la conflictele înghețate din Azerbaidjan, Georgia și Moldova, considerăm că există șansă mai mare pentru membrii GUAM dacă aceștia sunt în comun.

Bibliografie:

1. Boțan I. Summit-ul GUUAM. Guvernare și democrație în Moldova e-journal an. III, nr.49, 4-17 aprilie 2005, www.e-democracy.md
2. Gotișan Iu. Revitalizarea GUUAM-ului. Tendințe și perspective, 25 aprilie 2005, www.e-democracy.md
3. GUAM. Organization for Democracy and Economic Development, Wikipedia Online Dictionary, www.wikipedia.org/wiki/GUAM

Prezentat la 02.07.2007